

Vánoční střípky

Vánoce jsou svátky radosti, vzájemného porozumění a slavnostní nálady. K nejbohatším a nejzajímavějším patří určitě zvyky mezi Vánoce a Novým rokem. Zvyky spojené s vítáním znovu rodičů se slunce byly v tradici evropských národů natolik zakořeněné, že už ve 4. století církev přesunula výroční den narození Ježíše Krista na 25. prosince, který byl do té doby oslavován jako den renesance slunce.

Podle starořímského vzoru Vánoce trvaly od 24. do 27. prosince a v tomto rozsahu přešly i do křesťanského kalendáře. Jak v antice chápali charakter Vánoc? V Římě již od 17. prosince po dobu sedmi dnů trvaly slavnosti na počest Saturna, které měly připomenout každému člověku „zlatý věk“ lidstva, kde byli všichni svobodní, sobě rovni a v důsledku toho šťastní a veselí. V tomto období se nesměly vykonávat tresty, čas byl vyplněný hodováním a radovánkami, kterých se zúčastňovali i otroci. Známi si posílali svíčky jako symbol radosti, později dary a žertovné verše. K dobré pohodě vánočních svátků v současnosti patří stejně jako stromeček, dárky, také rozzářené oči dětí a bohatý slavnostní stůl. U nás na něm nesmí chybět polévka rybí, čočková nebo zelná, smažený kapr s bramborovým salátem, medové perníčky a nejrůznější druhy vánočního cukroví.

Na vánočně prostřený stůl se podávalo také vařené a sušené ovoce, tzv. směsí krížal, švestek a hrušek, kterému se říkalo „muzika“.

Při štědrovečerní večeři bývala uplatňována řada lidových zvyků, které se přenášely z generace na generaci a dochovaly se dodnes. Například lití olova, rozkrajování jablíček, louskání ořechů. Také mezi dávné zvyky patřilo na Štědrý den pro všechny členy rodiny tzv. posezení v kruhu rodinném při večeři.

Aby byla hojná úroda, muselo se během Vánoc vykonat mnoho rituálů, které zajistily dobrou úrodu v nadcházejícím roce. Na štědrovečerním stole nikdy nechyběla ošatka s různými druhy obilovin. Na jaře je zemědělec smíchal s ostatní setbou, aby úroda byla královská. Před jídlem se musela sníst lžice hrachu.

Do polévky zase hospodyňky dávaly co nejdelší nudle. Symbolizovaly dlouhé klasy obilí. Zbytky po večeři zakopával pantáta do země. Ta se díky tomu měla stát úrodnou a dát bohatou sklizeň. Nezapomínalo se také na zvířata. Všechna měla dostat po kusu vánočky, v nadcházejícím roce tak byla zdravá a užitečná. Aby zvířectvo nekulhalo, nečistily se na Štědrý den chlěvy.

Co se nám dochovalo o historii názvu Štědrého dne? Za nejstarší název je považován „Kračin“, jenž představuje skutečnost, že se jednalo o nejkratší den roku. Další používaný název byl „vilie“, který označoval všeobecné předvečer svátku. Štědrý den nazýváme i dnem půstním, což znamenalo, že přes den se smělo jíst málo a především bezmasá jídla. Velmi často se tento půst dodržuje až do chvíle, kdy se ukáže první hvězda. Bývalo zvykem, že když děvče dodrželo půst až do večera, mělo dostat hodného manžela a mládenec zase dobrou ženu. Štědrý den je také často spojován s magií prvního dne: To znamená, že každý se měl vyhnout špatné náladě, mrzutostem, pláči, jinak by se s tímto setkával po celý rok. Důležitý pokrm představovala ryba, jejíž šupiny připomínají mince a symbolizují bohatství. Kdo si šupiny schová do peněženky, neměl by zůstat bez peněz po celý nastávající rok.

Zvyk zdobit příbytky stromkem pochází z dob, kdy staří Germáni oslavovali „přelom zimy“ 22. prosince tím, že přinášeli domů větve jehličnanů jako symbol probouzející se přírody a života.

Vítání Nového roku patří k svátkům s prastarou tradicí. U nás je Nový rok spjat s vůní jehličí, s třpytem ozdob a zářícími hořícími svíčkami.

*Rok nový zas k nám přišel,
Proto, ó, věčná dobroto,
Ochraňuj nás i roku tohoto,
Naděj nám všeho dobrého,
Zbav od všeho zlého.*

Vánoce za hranicemi naší země

Ježíšek, dárky, stromeček, kapr, salát a večer 24. prosince. To jsou v bodech české Vánoce. Stačí se ale kouknout jen kousek za hranice a vše je trochu, nebo úplně jinak.

Dárky nenosí jen Ježíšek, ale i skřítki nebo Mikuláš. Vánoce se totiž neslaví jen v zemích se silnou

křesťanskou tradicí. Co země, to jiná slavnostní večeře i zvyky.

Západní Evropa a Severní Amerika

tam se rozbalují dárky 25. prosince ráno. Místo Ježíška nosí nadílku Santa Claus. Ve Velké Británii a Austrálii mu říkají Father Christmas neboli Otec Vánoc, který vozí dárky na saních.

Dánsko

V Dánsku nadělují dárky 24. prosince skřítki. Drobné dárečky a sladkosti se zavěšují na větve vánočního stromečku. V některých oblastech panuje zvyk vítání vánočního posla, který zaklepe na dveře a každému donese vtipný dáreček charakterizující obdarovanou osobu. Večer se pak celá rodina sejde u stolu, na kterém nesmí chybět husa, kachna, popřípadě vepřová pečeně s červeným zelím jako hlavní chod.

Švédsko

Prvním vánočním svátkem je 13. prosince Den Sv. Lucie. Tento svátek se podobá českému Mikuláši. Mladí lidé se v převlečení za anděly a na hlavě ozdobeni korunou s hořícími svíčkami, vydávají nadělovat dětem cukroví. Hlavním chodem sváteční večeře je sušená treska s bílou omáčkou.

Polsko

V Polsku začínají Vánoce večer 24. prosince v okamžiku, kdy se na nebi objeví první hvězda. Pak přichází Mikuláš a nosí dětem dárky. Oblíbenější než stromečky jsou odedávna jesličky, v jejichž pozadí se místo betlémské krajiny zobrazují polská města a historické stavby. Samotná večeře se skládá z dvanácti chodů symbolizujících dvanáct měsíců v roce. Dříve se jako hlavní chod jedly především ryby, ale v poslední době se čím dál více prosazuje krocen.

Itálie

V Itálii jsou hlavním symbolem Vánoc jesličky místo stromečku. Rodiny mají jedny jesličky doma, na další v životní velikosti se chodí dívat do kostelů nebo na náměstí. Rodinné betlémy se obvykle dědí z generace na generaci. Dárky se dostávají večer 24. prosince nebo druhý den ráno – a leží vedle jesliček, nebo výjimečně pod stromečkem. Po snídani jde celá rodina do kostela.

Řecko

V Řecku se v dřívějších dobách, především v přímořských oblastech, zdobily lodě. Vánoční stromeček tam začal pronikat teprve před několika desetiletími. Mezi vánoční tradice patří například žehnání domů svícenou vodou proti zlým skřítkům nebo dětské průvody. Dárky nosí Mikuláš až na přelomu roku. Podává se krůta s kaštanovou nádivkou, mleté maso a piniové oříšky.

Havaj

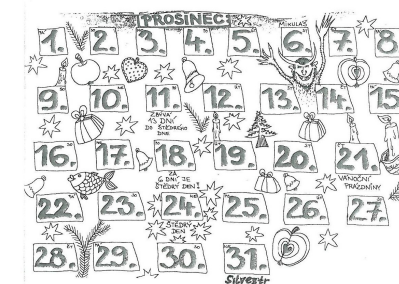
Na Havaji prý panuje zvyk pořídit si na Vánoce domů akvárium s ostencem běloškrvným. Domorodé jméno této ryby je humu-humu-nuku-nuku-a-puaa.

Pravoslavné Vánoce

Vánoce se v pravoslaví začínají slavit až 6. a 7. ledna na svátek Zjevení Páně. V historii byly Vánoce spojeny s velkým množstvím tradic, které upadly z velké části do zapomnění po oficiálním zákazu Vánoc v Sovětském svazu v roce 1918. V současném Rusku jsou tak oslavy spojeny spíše s Novým rokem.

Školní zpravodaj Den světél 2022/2023

Základní škola a mateřská škola Brno, Kotlářská 4

čtvrtek 15. prosince 2022

15:30 – 17:00

Vánoční dílny – popis a jejich rozmístění

II. patro

<p>III.B Vánoční ozdoba Eliška Nečasová + Marie Pokorná</p>	<p>II.A Vánoční stromeček Bronislava Rozbořilová</p>		↓
Zpívání koled (17:00 až 17:20) – Jiří Rybička → Hudebna I →			
<p>IV.A Vánoční svícen Irena Rousová + Iva Rubešová Rybičková</p>	<p>I.A Svícen Irena Rousová + Leona Pešková + Jarmila Voščinářová</p>	<p>III.A Vánoční dekorace Andrea Priedhorská + Bára Raboňová</p>	

I. patro

<p>I.C Vánoční spirála Kateřina Kökeny + Kateřina Pavelková</p>	<p>I.B Svíčka ze včelího vosku Eva Brtníková + Dana Čermáková</p>		↑↓
Výstava prací Školní družiny (od 15. do 19. prosince 2022) → Sborovna školy →			
<p>IV.B Čajovna Kamila Tachovská</p>	<p>IV.A Lampička Petra Hájková + Petra Karasová</p>		

Přízemí

<p>III.C dlouhá školní družina Ivana Juklová</p>		<p>V.B Vánoční ozdoba Petra Ertlová + Marcela Komárková</p>	<p>učebna Výtvarné výchovy →</p> <p>↑</p>
Šatna pro rodiče → Studovna →			
<p>Školní družina Vánoční pečení Kateřina Jelínková + Zuzana Sekerková</p>		<p>Vrátnice</p>	<p>Vstup</p> <p>↑↓</p>

Výtvarná výchova (učebna se nachází v bloku B – bude značeno od vstupu do školy) – **Linoryt – vánoční přání** – Kamila Příborská
Vánoční dílny jsou v místnostech, které nemají šedou výplň. Je u nich napsána stručná charakteristika příslušné vánoční dílny a jména pedagogických pracovníků školy, kteří dětem dílnu připravili.